

**BIBLIJSKO - MOLITVENA ZAJEDNICA
SVETI PETAR I PAVAO**

SAKRAMENTALNOST EUHARISTIJE

Euharistija je sakrament Tijela i Krvi Kristove, sakrament Kristove otkupiteljske žrtve križa pod prilikama kruha i vina. Ona kao sakrament nadilazi sve druge sakramente (svi k njoj smjeraju i u njoj nalaze svoj razlog). Ona stoji u sredini sakramentalnog reda. Zajedništvo Krista i Crkve u njoj je životnije i djelotvornije nego li u bilo kojem drugom sakramentu. Tako zajedništvo s Kristom koje se Krstom utemeljuje ovdje dostiže svoju puninu.

Kad je riječ o sakramentalnosti Euharistije, onda ovdje pod time mislimo svu onu **znakovnost** u koju je zaodjeveno samo sakramentalno događanje, kao i njeno **sakramentalno događanje**. Osim kruha i vina, kao temeljnih sakramentalnih znakova, treba reći da je čitav euharistijski sastanak sakramentalni znak Gospodinove prisutnosti s mnogo svojih detalja koji upućuju na ono što se događa.

Kruh i vino

Kruh i vino temeljni su euharistijski sakramentalni znakovi. Vidimo to i zaključujemo iz izvještaja sa zadnje večere. Gospodin Isus uzima kruh i vino. Evanđeoski izvještaji govore o njegovim riječima i gestama nad kruhom i vinom. Kruh je oduvijek bio pšenični kako u Zapadnoj, tako i u istočnoj Crkvi. Do 9.stoljeća u obje se je Crkve upotrebljavao kvasni kruh, a od toga vremena beskvasni. Prvi trag beskvasnom kruhu nalazimo kod Hrabamusa Maurusa (umro 856.).

Kap vode!

Vino treba biti „od roda trsova“ (usp. Lk 22,18), tj. pravo vino od grožđa. Sigurno smo kod mise primijetili da se vinu dodaje par kapi vode. To je stari običaj koji spominju još Justin, Irenej i Ciprijan. Da li je i Isus tako učinio (jer su na istoku vina jaka, pa ih miješaju sa vodom, nešto kao i kod nas u Dalmaciji) ne znamo. Vjernička pobožnost u tome miješanju gleda Isusa Krista u kojem su se susrele božanska i ljudska narav, Sina Božjega koje se umiješao u čovječanstvo, ljudski rod.

Euharistijska molitva

Čitava je „gesta“ Isusove zadnje večere uklopljena u veliku molitvu Ocu, koja se danas zove „Euharistijska molitva“. Sama je riječ „euharistija“ grč. porijekla (= zahvaljujem). Porijeklo imena trebamo tražiti u činjenici da je Isus gestu nad čašom učinio na kraju večere. Bila je to treća čaša koja se zvala „berakha“ što znači čaša blagoslovna kod koje se blagoslivljalo Jahvu (grč. „euharisteo“!). Tu veliku molitvu koja u sebi nosi i sam euharistijski čin u užem smislu (spomen-čin zadnje večere!) Crkva upravlja Ocu „po Kristu i s Kristom i u Kristu“. U njoj se naviješta naše otkupljenje, zaziva se Duh Sveti da posveti darove kruha i vina te oni postanu Tijelo i Krv Isusova. U toj molitvi Crkva moli za sebe, za papu, biskupa, konkretnu zajednicu koja slavi Euharistiju i za mrtve. Molitva završava slavospjevom Ocu po Kristu u Duhu Svetomu.

Sakramentalno događanje

Što se **događa** dok zajednica danas čini gestu Isusove zadnje večere? Da li je to samo spomen? Da je samo spomen ne bismo govorili o sakramentu Euharistije. U sakramentima se (to je njihova bit) i događa ono što sakramentalni znakovi označuju. Jednako je tako i ovdje. Isus Uskrsnuli lomi kruh svojoj zajednici, samo su učenici drugi, to smo sada mi. I s kruhom i vinom se događa ono isto što se dogodilo na zadnjoj večeri: oni postaju Tijelo i Krv Isusova. Riječi koje to naviještaju i koje su za taj trenutak bitne, Isusove su riječi: „Uzmite i jedite od ovoga svi: ovo je tijelo moje koje će se za vas predati“, kao i nad čašom: „Uzmite i pijte iz nje svi, ovo je čaša moje krvi, novoga i vječnoga saveza, koja će se proliti za vas i za sve ljude na otpuštenje grijeha. Ovo činite meni na spomen!“ I to se tako i događa.

Pred time mi stojimo kao pred velikom tajnom i tu nam naše iskustvo ne može ništa pomoći niti rastumačiti. Mi se tu vjerom naslanjamo na Isusovu riječ i po njoj otkrivamo da je to tako. Jer, za naše se iskustvo i sjetila ništa ne mijenja, i dalje je za naše oči to kruh i vino. Samo po vjeri u Isusovu riječ otkrivamo da nam se kroz taj znak komunicira pravo tijelo i krv Isusova, i da su istinite njegove riječi da je to njegovo pravo Tijelo i njegova prava Krv. Kako, to je našem razumu i iskustvu sakriveno!

Transupstancijacija

Tridentinski je sabor to događanje definirao kao „pretvaranje čitave supstancije kruha u supstanciju Tijela Kristova i čitave supstancije vina u supstanciju njegove Krvi.“ Stoga se u Crkvi to sakramentalno događanje naziva „trans-supstancija“ (=prelazak supstancija!), dok akcidenti kruha i vina (ono što je dostupno našem iskustvu) i dalje postoje. Ovo je sakramentalno događanje izrečeno Aristotelovom filozofijom (kao i drugi sakramenti). Od Aristotelove filozofije Crkva je posudila „ruho“ u koje je odjenula svoju vjeru. Danas se traže i drugi izrazi kako bi nam sve više i što bolje približili ono što nam nije neposredno dostupno, pa se tako govori o „transsignifikaciji“, „transfinalizaciji“ i dr. Svi ti izrazi nastoje izbjeći statičnost izraza „transupstancijacija“ (koji inače potječe od polovine 12.st.). Dokument pape Pavla VI o Euharistiji „Misterium fidei“ (=Otajstvo vjere) ponovno se opredjeljuje za izraz „transupstancijacija“. Kruh i vino, prema tome gube svoju samostojnost. Proslavljeni Gospodin uzima njihov opstanak time što u njima izražava samoga sebe.

Na taj način postaje nazočan među nama istinski stvarno i bitno (u teol. lat. terminologiji: vere, realiter, substantialiter). Stoga i nakon euharistijskog sastanka Gospodinova prisutnost ostaje. To je u svijesti Crkve već od najranijih vremena , a izraženo je činjenicama da se je euharistija nakon sastanka nosila kućama onima koji nisu mogli prisustovati , kao i da se je čuvala za bolesnike kao i braću koja su odlazila u arenu kao mučenici. I za jedne i za druge čuvala je se kao Poputbina, kao hrana za posljednji put, put u vječnost. Iz istih se razloga Euharistija čuva i danas za Poputbinu i okrepu bolesnih. Čuva se u zato posebno uređenim ormarićima koje nazivamo svetohraništem ili tabernakulom (lat. = šatorić).

Znakovitost blagovanja

Euharistija je zajedništvo stola, pa je blagovanje njezin bitni znak. Zajednica je sabrana oko Isusa kojoj on lomi kruh i kao domaćin pruža zajedno sa čašom. Blagovanje je obiteljski čin i svojom znakovitošću izražava sakrament Euharistije. Jer, jesti i piti temeljne su funkcije života. Po njima čovjek dobiva snagu za svakodnevni život. Hrana i piće omogućava nam da živimo. Kako čovjek svoju hranu uzima svjesno, to je uzimanje hrane za njega i očitovanje njegove volje da živi. A blagovanje zajedno s drugim znači da želimo **živjeti zajedno**.

Zato se i mi ljudi pozivamo međusobno na blagovanje (ručak, večeru, kavu...) jer na taj način želimo izraziti svoje zajedništvo jedni s drugima. Tu je razlog da se i Isus rado odazivao kada su ga pozivala na zajedništvo stola. Do te mjere da su ga njegovi neprijatelji nazivali „izjelicom“. Često blaguje s grešnicima na sablazan pravednika, sudjeluje u svatovima, blaguje s učenicima. A mnoge je slike o Kraljevstvu Božjem izrazio upravo slikom blagovanja, gozbe, večere, uzvanika svadbenog ruha. Konačno će se u Kafarnaumu očitovati kao „kruh koji je s neba sišao i koji daje život svijetu“, (usp. Iv 6).

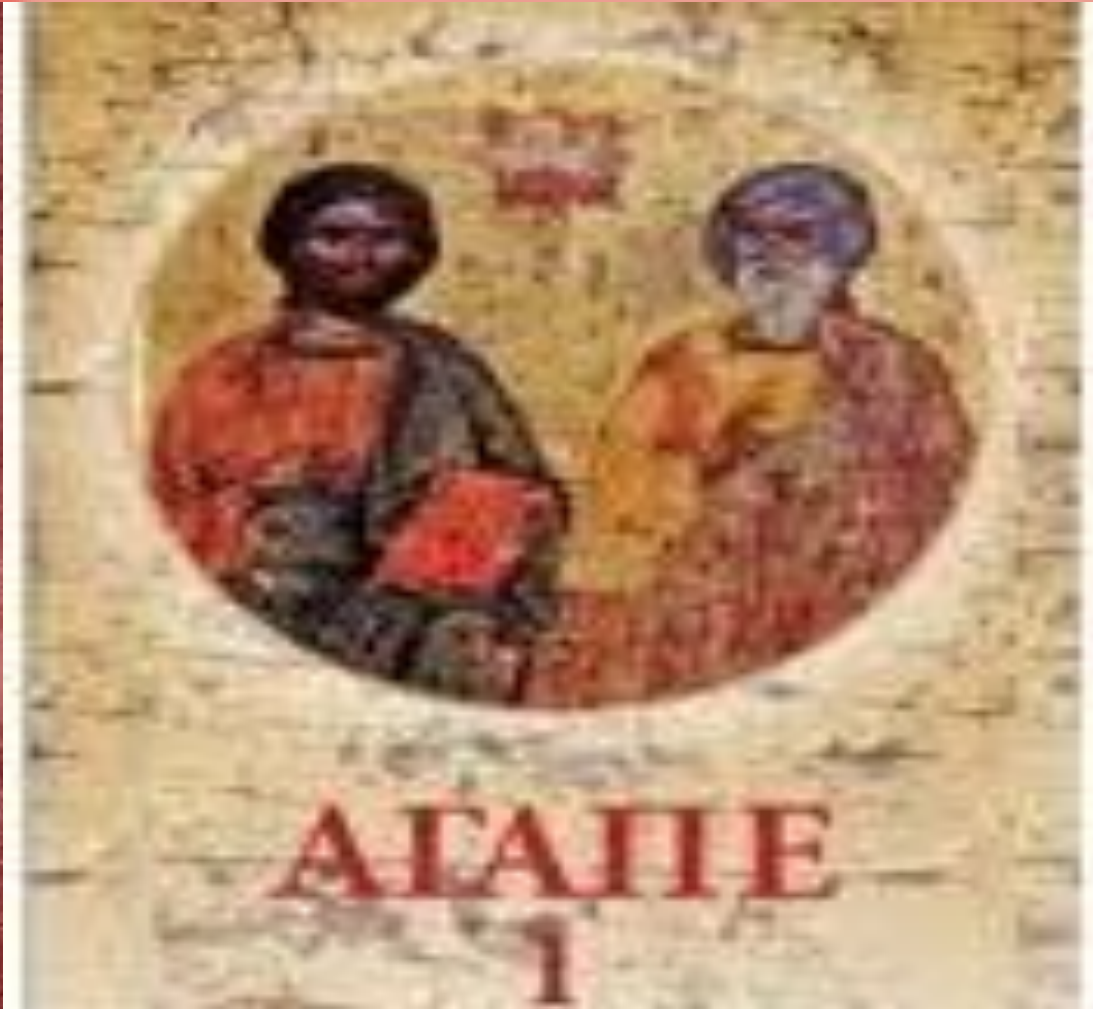

Pouskrsna zajednica blaguje: euharistija + agape

Stoga nije nikakvo čudo da je Isus najveći sakrament stavio u znak blagovanja, zajedništva stola. Radi toga je Euharistiju i ustanovio na zadnjoj večeri, kod stola u pashalnom blagovanju s učenicima. Zato je blagovanje i temeljno obilježje pouskrsne zajednice Isusovih učenika, ono je temeljni znak zajedništva s Kristom i učenika međusobno. U jednom jedinstvenom blagovanju prva zajednica čini i Euharistiju. Kasnije se sve više razlikuje „lomljenje kruha“ (Euharistija) od „agape“ (zajednička gozba ljubavi).

Tijekom 3.st još uvijek su oba čina zajedno. Nakon toga „agape“ se pojavljuje kao posebna stvarnost unutar zajednice i tako uređuje. To je nažalost i početak raspadanja prvotne zajednice i zajedništva. Tome doprinosi i omasovljenje kršćanstva u 4.st., kao i utjecaj poganstva u kojemu se strogo dijeli (religijska kategorija!) sakralno od profanoga. Stoga je „agape“ najprije izišla iz sakralnog prostora da bi se kasnije posve izgubila.

Pričest

Kad smo istakli da bez blagovanja nema Euharistije, i ono je njezin bitni dio, onda tu svakako mislimo na pričest. Euharistija bez pričesti ne može postojati. I za svakoga pojedinca ona dostiže svoju puninu tek pričešću. Jer Isus je rekao: uzmite i jedite...uzmite i pijte i to činite meni na spomen. Stoga pravo sudjeluje i čini Euharistiju samo onaj koji se i pričesti. Od pričesti nas može odijeliti samo svjedočanstvo naše savjesti da nemamo zajedništvo s Ocem radi teškoga grijeha. Sama grešnost čovjeka ne bi smjela biti zapreka, jer po sebi nitko nije dostojan pričestiti se. Upravo radi toga na početku euharistijskog sastanka svaki puta svećenik poziva zajednicu da skupa s njim obnovi svoje obraćenje, da prizna svoje grijeha i za njih se pokaje.

Znakovna Gospodinova prisutnost

Govoreći o sakramentalnosti Euharistije, trebamo upozoriti i na druge vidove sastanka koji imaju sakramentalno značenje. Dokument o liturgiji (SC 7) govori o višestrukoj prisutnosti Gospodinovoj u zajednici. Možemo reći da je čitav euharistijski sastanak sakramentalni znak Gospodinove prisutnosti. Jer, osim po znakovima kruha i vina, nazočan je i po sabranoj zajednici („...gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, ja sam među njima...“), prisutan je po osobi prezbitera, po Riječi koja se u zajednici naviješta.

Efežanima 6,17
Uzmite i kacigu
spasenja i mač
Duha, to jest
Riječ Božju.

